

Başvuru Numarası : 2024/1512
Toplantı Tarihi/Sayısı : 06.11.2024/47
Karar Numarası : 2024/1164
Başvuran : A.Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Ceza İnfaz Kurumunda bulunan başvuranın dilekçelerinin işleme alınmadığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne ve ilgili birimlerine hitaben yazdığı dilekçelerinin işleme alınmadığını, işleme alınmayan toplam 140 dilekçesi olduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Mahpusların kurumlara hitaben yazmış oldukları dilekçelerin Ceza İnfaz Kurumu İnfaz Bürosu tarafından günü gününe gönderildiği, Kurum Müdürlüğüne hitaben yazılan dilekçelere ise en geç iki gün içerisinde cevap verildiği,

b. Başvuranın Kurumda bulunduğu süre zarfında 221 dilekçesinin işleme alındığı, son iki yıl içinde işleme alınan dilekçelerin ekte yer aldığı belirtilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran yazılı cevabi görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz..."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “*Karar türleri*” başlıklı 65’nci maddesine göre; “*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. TİHEK, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesiyle; TİHEK’e İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir. Bu çerçevede OPCAT’in getirdiği yükümlülük gereği ulusal önleme mekanizması görevini üstlenen TİHEK işkence ve kötü muamele yasağının ihlali iddiası içeren başvuruları inceleyebilmektedir.

10. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin 7’nci maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.”

11. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) “İşkence yasağı” başlıklı 3’üncü maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz.”

12. Anayasa’nın 17’nci maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Mezkûr maddenin 1’inci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmış, 3’üncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağına, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleyle tabi tutulamayacağına yer verilmiştir.

13. Yukarıda belirtilen normlar çerçevesinde işkence ve kötü muamele yasağı, ulusal ve uluslararası insan hakları metinlerinin en temel hükümlerinden biri olup devletin alıkonulmuş kişilere işkence, zalimane, gayriinsani ve küçültücü muamele veya ceza uygulayamayacağını ifade etmektedir.

14. İşkence ve kötü muamele yasağı kapsamında devletin negatif ve pozitif olmak üzere iki çeşit yükümlülüğü bulunmaktadır. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyle ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içerirken, devletin pozitif yükümlülüğü hem bireyleri bu tür muamelelerden korumayı hem de etkili bir soruşturma yoluyla sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını içermektedir. Bunun için işkence ve kötü muamele teşkil edebilecek fiillerin önlenmesi, bireylerin bu fiillere karşı korunması ve ihlal iddialarıyla ilgili etkin bir başvuru mekanizması oluşturması gerekmektedir.

15. Anayasa ile güvence altına alınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkı (etkili başvuru hakkı) bulunmaktadır. Söz konusu

hak Anayasa'nın 40'ncı maddesinde güvence altına alınmıştır. Buna göre bir hakkının ihlal edildiğini öne süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceleyebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması gerekir (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Yusuf Ahmad Abdelazim Elsayad*, B.No: 2016/5604, 24/5/2018, para. 60).

16. Etkili başvuru hakkının işkence ve kötü muamele yasağıyla ilişkisi yukarıda bahsedildiği üzere devletin pozitif yükümlülüğü bağlamında öne çıkmaktadır. Buna göre, devletin işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin pozitif yükümlülükleri kapsamında teorikte ve pratikte etkili bir başvuru mekanizması oluşturması gereklidir. Etkin bir başvuru mekanizmasında kişilerin kötü muamele iddialarını resmi makamlara taşıyabilmesi, bunun için kendilerine destek sağlayacak avukat, doktor ve aile fertleri gibi kişilere ve materyallere erişimlerinin sağlanması önem arz etmektedir (AYM, *Yusuf Ahmad Abdelazim Elsayad*, para. 66).

17. Somut olayda başvuran, Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne ve ilgili birimlerine hitaben yazdığı dilekçelerinin işleme alınmadığını iddia etmektedir.

18. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte Müdürlük; mahpusların kurumlara hitaben yazmış oldukları dilekçelerin Ceza İnfaz Kurumu İnfaz Bürosu tarafından günü gününe gönderildiğini, Kurum Müdürlüğüne hitaben yazılan dilekçelere ise en geç iki gün içerisinde cevap verildiğini, bu bağlamda başvuranın da Kurumda bulunduğu süre zarfında 221 dilekçesinin işleme alındığını belirterek son iki yıl içinde başvurana ait işleme alınan dilekçeleri Kurumumuza iletmiştir. Yapılan incelemede başvurana ait dilekçelerin Ulusal Yargı Ağı Projesine (UYAP) kaydedilerek işleme alındığı ve başvuranın dilekçelerine Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından cevap verildiği görülmüştür.

19. Başvuranın iddiası ve muhatap Tokat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün görüşü yukarıda özetlenen içtihatlar bağlamında değerlendirildiğinde; başvuranın muhtelif konularda ilgili makamlara hitaben yazmış olduğu dilekçelerin Müdürlük tarafından etkili başvuru hakkına riayet edilerek işleme alındığı, böylece işkence ve kötü muamele yasağının korunmasında devletin pozitif yükümlülüklerinin yerine getirildiği anlaşılmıştır.

20. Dolayısıyla başvuranın, dilekçelerinin Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü tarafından işleme alındığına ve işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine kanaat getirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/11/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye